

ÚŘAD PRO VYNÁLEZY
A OBJEVY

POPIS VYNÁLEZU

K AUTORSKÉMU OSVĚDČENÍ

200 063

(11) (B 1)

(51) Int. Cl. ³C 07 D 233/64

(61)

(23) Výstavná priorita
(22) Přihlášeno 24 08 78
(21) PV 5523-78

(40) Zveřejněno 30 11 79
(45) Vydáno 15 10 82

(75)
Autor vynálezu **STRAŠÁK MILAN** ing. CSc. a
MAJER JAROSLAV prof. RNDr. PhMr. DrSc.,
BRATISLAVA

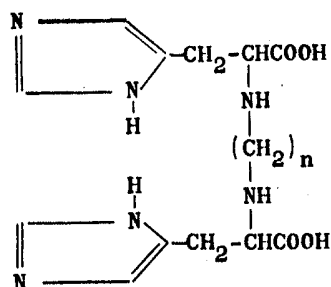
(54) Způsob přípravy alkylen-N,N'-bis-histidinů

1

Vynález se zabývá přípravou nových sloučenin alkylen-N,N'-bis-histidinů.

Tyto sloučeniny jsou novými komplexony na bázi přírodní aminokyseliny histidinu. Jedná se o nově syntetizované látky, které nebyly doposud v literatuře popsány. Samotný histidin je heterocyklická přírodní aminokyselina, která v molekule obsahuje tři dusíkaté atomy, které jsou za určitých podmínek schopné potencionálně vstupovat do kondenzační reakce, která může probíhat jak na atomech dusíku v imidazolovém kruhu /N^π/, tak i na samotném dusíku α-aminoskupiny. Vynález se týká přípravy alkylen-N,N'-bis-histidinů kondenzací na dusíku α-aminoskupiny. Kondenzace látek tohoto typu s alkylendihalogenidem nebyla doposud popsána.

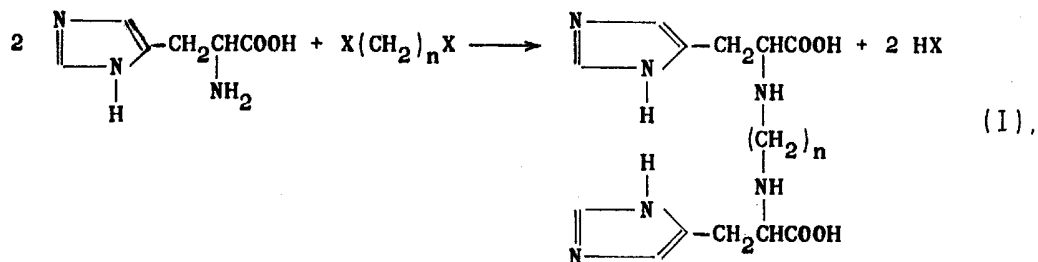
Podstatou vynálezu je příprava nových komplexonů alkylen-N,N'-bis-histidinů obecného vzorca I

(I),

kde n je celé číslo o hodnotě 2 až 8, kondenzací ve vodném nebo vodně alkoholickém prostředí histidinu s alkyldihalogenidem, v němž alkylenová část má 2 až 8 atomů uhlíku, výhodně s ethylendibromidem, v alkalickém prostředí za varu reakční směsi pod zpětným chladičem. Reakce probíhá v tlakovém rozmezí $1 \cdot 10^5$ až $5 \cdot 10^6$ Pa, výhodně $1 \cdot 10^5$ až $5 \cdot 10^5$ Pa, v molárním poměru aminokyseliny ku alkyldihalogenidu 2 : 1 až 5 : 1, výhodně 2 : 1.

Kondenzace histidinu s alkyldihalogenidem probíhá podle rovnice:

kde X=halogen a $n=2$ až 8

Reakcí vzniká alkylen-N,N'-bis-histidin a halogenvodík, který se výhodně váže přidávkem alkálií ve formě příslušného halogenidu alkalického kovu, čímž se reakce posune doprava, co je příznivé pro vznik alkylen-N,N'-bis-histidinu.

Kondenzace ve vodném prostředí se provádí smícháním vodného roztoku histidinu s alkyldihalogenidem a vodným nebo vodně alkoholickým /resp.alkoholickým/ roztokem alkalického hydroxidu, výhodně však s pevným uhlíčitánem nebo hydrouhlíčitánem alkalického kovu nebo kovu alkalických zemin. Směs se za míchání varí několik hodin pod zpětným chladičem. Po ochlazení a okyselení anorganickou kyselinou, výhodně HCl, vypadne surový alkylen-N,N'-bis-histidin, který se několikrát překrystalizuje z kyseliny octové a získané krystaly se vakuově vysuší.

Výhodou přípravy alkylen-N,N'-bis-histidinů podle vynálezu je, že kondenzace probíhá dostatečně rychle již za atmosférického tlaku a s vyššími výtěžky než při kondenzaci nižších aminokyselin.

Nové komplexony, alkylen-N,N'-bis-histidiny, by mohly nalézt použití jako činidla v analytické chemii, jako nové typy katalyzátorů a v zdravotnictví jako selektivní detoxikační činidla.

Příklad 1

V 250 ml trojhrdlé baňce, opatřené zpětným chladičem, míchadlem a přikapávací nálevkou, se k 77,5 g /0,5 mol/ L-histidinu přidá 20 g /0,5 mol/ NaOH v 40 ml vody. Roztok se zahřeje k varu a současně se přidává 47 g /0,25 mol/ ethylendibromidu a 34,5 g /0,25 mol/ K_2CO_3 tak, aby pH bylo v rozmezí 10 až 11. Po přidání veškerého ethylendibromidu se roztok za míchání varí ještě 10 hodin. Po ochlazení a okyselení koncentrovanou HCl na pH 6 až 7 se vyloučí bílý produkt, který se třikrát překrystalizuje z kyseliny octové a získané krystaly se vakuově vysuší. Získá se 16 g ethylen-N,N'-bis-L-histidinu v 19% výtěžku. Bod tání 199 až 203 °C. Sumární vzorec $\text{C}_{14}\text{H}_{20}\text{N}_6\text{O}_4$. Molekulová hmotnost 336,35. Elementární analýza:

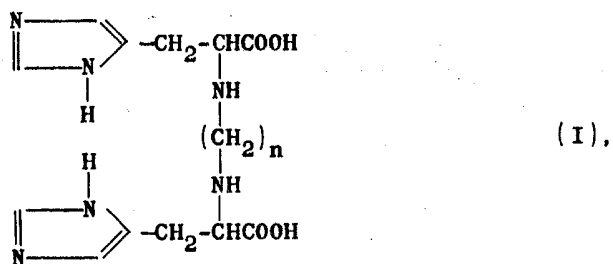
$C_t=49,90\%$; $N_t=25,08\%$; $H_t=6,00\%$. Nalezeno: $C=49,21\%$; $N=24,82\%$; $H=5,89\%$. Získaná látka byla charakterizována IČ spektrem, které vykazovalo charakteristické absorpční pásy vazeb ethylen- N,N' -bis-L-histidinu /tabulka 1/. IČ spektra byly měřené na přístroji Perkin Elmer Model 337, KBr-technikou.

Tabulka 1: Charakteristické absorpční pásy ethylen- N,N' -bis-L-histidinu

Poloha pásu /cm ⁻¹ /	Charakteristika	Poznámka
3350 - 3500	$\tilde{\nu}_{NH^+}$	valenční vibrace
2840 - 2910	$\tilde{\nu}_{CH_2}$	valenční vibrace
1700 - 1750	δ_{NH^+}	deformační vibrace
1625	$\tilde{\nu}_{COO^-}$	valenční vibrace
1230	τ_{CH_2}	twistová vibrace
1200	δ_{COH}	deformační vibrace
1060	ρ_{NH^+}	rocking vibrace
1025	$\tilde{\nu}_{C-N}$	valenční vibrace
850 - 875	$\tilde{\nu}_{C-C}$	valenční vibrace

PŘEDMĚT VYNÁLEZU

Způsob přípravy alkylen- N,N' -bis-histidinů obecného vzorce I

kde n je celé číslo o hodnotě 2 až 8, vyznačující se tím, že ve vodném nebo vodně alkoholickém prostředí se kondenzuje histidin s alkyldihalogenidem, v němž alkylenová část má 2-8 atomů uhlíku, výhodně s ethylendibromidem, v alkalickém prostředí za varu reakční směsi a při tlakovém rozmezí $1 \cdot 10^5$ až $5 \cdot 10^6$ Pa, výhodně $1 \cdot 10^5$ až $5 \cdot 10^5$ Pa, v molárním poměru histidinu ku alkyldihalogenidu 2 : 1 až 5 : 1, výhodně 2 : 1, načež se produkt izoluje okyselením vodného roztoku anorganickou kyselinou a čistí překrystalizováním z kyseliny octové.